

Slovenski dom

Štev. 143

V Ljubljani, torek 2. julija 1940

Leto V

Razmerje med Madžarsko in Romuni

se zaostrojuje

Tiha splošna mobilizacija na Madžarskem - Madžarski protest zaradi obmejnih spopadov - Romunija še vedno upa v mirno poravnano sporov

Bukarešta, 2. julija. m. Madžarska vlada je poslala romunski vladi vprašanje v zvezi z razglasitvijo splošne mobilizacije ter podarila, da zbiranje čet z obeh strani ob meji lahko dovede do nezaželenih incidentov z neugodnimi posledicami. Z romunske strani so te ukrepe utemeljili v odgovoru, ki ga je prejela madžarska vlada, s čisto notranjimi potrebami. Madžarski poslanik v Bukarešti Bardossy je v ponedeljek odpotoval v Budimpešto. Njegovo vrnitev v romunsko prestolnico pričakujejo vsak dan. Pričakujejo, da bo v kratkem sklenjen madžarsko-romunski sporazum glede odstranitve čet za nekaj kilometrov od meje.

Budimpešta, 2. jul. m. United Press poroča: V dobro poučenih madžarskih krogih pričakujejo, da se bo napetost med Madžarsko in Romunijo še poostрила v prihodnjih dneh in da se bodo obmejni spopadi ponovili. Isti krogi so prepričani, da je v teh težavnih trenutkih najvažnejša stvar vzdržati red in izvajati strogo disciplino po vsej državi. Snoti je vse bolj prevladoval strah, da se bodo neredi v Romuniji razširili in da bo vznemirjenost romunskega ljudstva prišla še bolj do izraza ter prekoračila dovoljeno mejo. Madžarska se mora v tem primeru čutili dolžno, da zavaruje Madžare, ki so razkropljeni po Romuniji.

Dejansko je Madžarska že tri dni v splošni mobilizaciji. Madžarski visoki častniki odkrito izjavljajo, da se mobilizacija izvaja, čeprav ni razglašena, ker bi tako ravnanje ne odgovarjalo modernim vojaškim načelom. Po vseh madžarskih železnicah je bil potniški promet skrajno omejen, v Budimpešti so bili zaseženi vsi javni in zasebni avtobusi in tovorni avtomobili.

Madžarsko časopisje prinaša senzacionalne vesti o položaju v Romuniji, češ da je Romunija zaradi naglega napredovanja sovjetske vojske, ki je ponekod prekoračila dogovorjene meje, na robu zloma, zaradi česar je potrebno, da Madžarska

ukrene vse za varstvo svojih rojakov v Romuniji. Madžarsko zunanje ministrstvo je izdalo večeraj spomenico, v kateri pravi, da je zgodovinska naloga Madžarske braniti zahodno omiko proti vsakemu napadu od vzhoda.

Bukarešta, 2. jul. m. United Press poroča: Kljub poročilom o raznih incidentih na romunsko-bolgarski in romunsko-madžarski meji diplomatski krogi sodijo, da ni verjetno, da bi izbruhnile odkrite sovražnosti med Romunijo, Madžarsko in Bolgarijo zaradi Transilvanije in Dobrudže. Omenjeni krogi ne zanikajo, da se je napetost znatno poostрила. Splošno pa prevladuje prepričanje, da se bo ozemeljski spor med jugovzhodnimi državami prej rešil po mirni diplomatski poti, kakor pa na bojišču.

Po obvestilih, s katerimi razpolagajo v Bukarešti, se zdi, da so nekateri vojaški oddelki na obeh romunskih mejah izvedli izpade, zaradi česar so se na raznih mestih izmenjali strelji, ki so imeli

za posledico nekaj izgub. Toda nobenega znamenja ni, da bi bili sodelovali pri teh bojih tudi topovi.

Bukarešta, 2. jul. m. United Press poroča: Obveščeni krogi v Bukarešti potrjujejo, da je romunski zunanji minister prejel poročilo o incidentih na madžarski in bolgarski meji, toda da ne jemlje preveč resno teh dogodkov. Trdijo, da je prišlo do spopadov na več krajih in da je bilo na madžarski strani zažganih več poslopj. Z bolgarske meje poročajo, da se je pripetil tam en sam incident. Na uradnem mestu priznavajo, da je bilo pri teh incidentih ob madžarski in bolgarski meji nekaj ranjenih. Števila žrtev ne omenjajo.

Z besarabske meje poročajo o novih incidentih med romunskimi oblastmi in Judi, ki se selijo v Besarabijo. Vlada je sklenila, da morejo vlaki proti Besarabiji voziti samo do Galaca ob Donavi in Jassyja ob Prutu. Kar se tiče posredovanja vojaštva pri neredih v Galacu, uradno ne omenjajo števila žrtev.

Prva pomorska bitka v Sredozemlju

Italijansko poročilo pravi, da je bil potopljen rušilec 'Espero'

Atene, 2. julija. m. Transcontinental Press poroča: Predvečernjim popoldne je prišlo do prve pomorske bitke med angleškimi in italijanskimi bojnimi ladjami. V bitki so sodelovale ladje vseh vrst. Bitka je po poročilih, ki so prišla v Atene, trajala od 14.30 do 19. Izgube so bile na obeh straneh. Z italijanske strani so se udeležile bojev tudi znatne letalske sile, ki so priletele na kraj spopada iz Libije.

Včeraj zjutraj je prišlo do novega hudega spopada na prometni črti, ki deli zahodno Sredozemsko morje od vzhodnega. Konvoj 15 prevoznih ladij, ki ga je spremljalo osem bojnih, je napadel oddelček letal »neznane pripadnosti«. Razvila se je

bitka, v kateri se je konvoj razdelil v dve manjši skupini. Glede izgub je znano samo to, da je neko letalo potopilo z bombo neko italijansko podmornico.

Rim, 2. julija. Stefani: Včerajšnje sporočilo italijanskega vrhovnega poveljstva se glasi: Maršal Graziani, ki je z letalom prispel v Libijo, je prevzel poveljstvo oboroženih sil v Libiji. Neka italijanska motorna ladja je potopila sovražno podmornico, druga italijanska podmornica pa je zbila en britanski bombnik. Rušilec »Espero«, ki se je spustil v boj s tremi britanskimi rušilci, se ni vrnil v oporišče in ga je treba smatrati za izgubljenega. V severni Afriki so bili odbiti napadi sovražnih oklepnih enot in tankov. Uničenih je bilo več tankov in oklepnih voz. Naša letala so izvedla uspešne napade na sovražne oklepne enote med Omar Sokumom in Sidimom. Pri tej priliki je bilo zbito eno sovražno letalo. V Afriki so naša letala napadla postajo Etes in vrgla bombe tudi na pristanišče v Adenu. Eno naše letalo se ni vrnilo na oporišče. Sovražna letala so bombardirala Haran.

Kairo, 2. julija. o. Angleško vojno poročilo pravi, da se vrši večja bitka za trdnjavo Capuzzo, ki leži osem kilometrov od angleško-libijske meje. Manjši boji pa so pri Sidiju. Na ostalih bojiščih v Eritreji in vzhodni Afriki se ni dogodilo nič posebnega. Takoj v začetku vojne z Italijo so angleške čete zavzele trdnjavo Capuzzo, ker so bile v premoči in so se morale italijanske čete umakniti. Na dan 28. junija pa so Italijani z nad 1000 možmi in oklepniimi avtomobili trdnjavo spet zavzeli. Zaradi močnega obstreljevanja in bombardiranja iz zraka ni od trdnjave ostalo drugega kakor ruševine. Boj za trdnjavo se še vedno nadaljuje. Angleška letala pa so sestrelila dve italijanski letali pri Sidiju, ki leži okoli 20 km oddaljen od trdnjave Capuzzo.

Francoske izgube v dveh mesecih boja

San Sebastijan, 2. julija. o. Dopisnik agencije United Press, ki je prisostvoval raznim bojem na francoskih bojiščih in sam spremljal ves umik francoske vojske, pravi, da znašajo francoske izgube od začetka nemškega napada na Belgijo pa do premirja 1.000.000 do 1.500.000 mož, mrtvih ali pogrešanih. Poraz francoske vojske pripisuje dopisnik dejstvu, da je bila francoska armada preslabo oskrbljena, premalo številna, da ji je manjkalo pravega vodstva in odločnosti. Preden je Francija zahtevala premirje, je general Weygand povedal na seji vlade, da ima vojska samo še za tri dni streliva.

Admiral Muselier - poveljnik francoskega brodograjskega in letalstva v Angliji

London, 2. julija. o. Francoski general de Gaulle, ki je prevzel vodstvo Francozov, nezadovoljnih z vdajo, je za poveljnika francoskega vojnega brodograjskega in letalstva v tujini imenoval podadmirala Museliera. Ta je včeraj prevzel poveljstvo nad bojnimi ladjami in letali, kar jih je že pobegnilo iz Francije. Muselier je bil pred odhodom iz Francije poveljnik drugega oddelka torpedov na Sredozemlju. Pred sklepom premirja je uničil več važnih načrtov v francoskih ladjedelnicah in pariških orožarnah, nato odpotoval v Marseille in se s številnimi drugimi častniki ter strokovnjaki na admiral-ski bojni ladji odpeljal v Gibraltar, od ondod pa v Anglijo.

Dva tisoč angleških, ameriških, holandskih ter francoskih državljancev je včeraj odpotovalo iz Hongkonga na Filipinske otoke.

Balkanskem polotoku ohranil. Glede jugoslovansko-madžarskih odnosov je poudaril, da so ti odnosi med Jugoslavijo in Madžarsko zelo dobri.

Glede odnosov z Bolgarijo je predsednik dejal, da so zelo pristrani. Na nobenem področju z jugoslovansko strani ni razloga za kakršna koli nesoglasja, ker jugoslovanska vlada odločno in stalno dela na to, da se spori med balkanskimi narodi rešujejo po mirnih sporazumih.

Romunska in sovjetska uradna poročila: Zasedanje Besarabije in Bukovine končano danes

Moskva, 2. julija. Tass: Sovjetske čete so prispele v severni Bukovini in Besarabiji do meje, določenih v sporazumu z Romunijo. Na ta način je končana zasedba Besarabije in severne Bukovine.

Bukarešta, 2. julija. Rador: Predsedništvo romunske vlade sporoča, da se razglašajo 3. julij, ko bodo zadnje enote romunskih čet zapustile Besarabijo in zgornjo Bukovino in bo zasedba teh pokrajin po rdeči armadi končana, za dan narodnega žalovanja v Romuniji.

Dne 1. julija so se operacije za izpraznitev Besarabije nadaljevale po določenem načrtu. Umaknili smo se do črte severno od Seletina, severno od krajev: Ciuda, Apanzata, Bojana, Punavci, Bri-ceni, Eduata, Recea, Cisca, Reni, Calarasi, Cuculeni, Romanesti in Zahuleital. Na nekaterih krajih je prišlo do spopadov zaradi prehitega prodiranja sovjetskega vojaštva. Toda vsi incidenti so bili v glavnem zadovoljivo rešeni po pogajanjih med vojaškimi zastopniki z obeh strani.

Moskva, 2. julija. Tass: V severni Bukovini so sovjetske čete že prispele skoraj do meje, ki je bila določena. V Besarabiji so čete dosegle skoraj na vseh točkah meje, t. j. prispele do Pruta in Donave. Motorizirani oddelki so zavzeli postajo Ungeni ob levem bregu Pruta. To mesto leži nasproti Jassyvu. Motorizirani oddelki in pehota so

vkarakali v Cagul in v Reni. Padalci so se spustili v mestu Izmaili ob Donavi. Prodiranje sovjetskih čet poteka brez spopadov.

Sofija, 2. julija. Uradno zanikajo vesti o incidentu na romunsko-bolgarski meji, ki so jih objavili nekateri tuji listi. Izjavlja se, da na romunsko-bolgarski meji ni bilo nobenih spopadov.

Propagandni minister Sidorovici je imel snoti po radiu govor, v katerem je govoril o dolžnostih Romunov v sedanjem času. Dejal je, da morajo Romuni navzlic zadnjim dogodkom brez bojazni in s popolnim zaupanjem gledati v bodočnost. »Mi nismo nikoli želeli,« je dejal propagandni minister, »tega, kar pripada drugemu. Mi nismo nikdar nikogar sovražili. Romunija ne bo nikoli propadla. Naša domovina se bo dvignila, polna junaštva, še močnejša in odločnejša, ko bo vihra minula. Odstranimo vse ono, kar nas je delilo v minulosti. Vsaka osamljenost, rezerviranost in sovražstvo lahko samo osuše pomorni romunski hrast. Odstranimo tudi vse jalove prepire. Preden izgovorimo eno samo besedo, jo moramo dobro premisliti. Borimo se najenergičneje proti defetizmu in pojdimo v pravo križarsko vojno za čisto romunska stvar. Posebno v teh dneh moramo biti modri, obzirni in taktični ter pazorno spremljati sovražnika v sami državi, ker je ta pogosto nevarnejši od zunanjega sovražnika.«

Začetek notranjega političnega preurejevanja v Franciji

Oblast naj bi že v kratkem prevzela nova „Nacionalna delavska stranka“

Newyork, 2. julija. m. Newyorki radio poroča: Pariški dopisnik »Newyork Times« je zvečel, da sta v vladi maršala Pétaina prevzela vodilno vlogo Laval in Marquet. Medtem ko je prvi kot podpredsednik vlade prevzel zunanjo politiko ter bo verjetno vodil pogajanja za mir, bo Marquet izvedel notranjo reorganizacijo države. Toda po mnenju francoskih politikov je

treba v kratkem pričakovati nove vlade, ki jo bodo sestavljale osebnosti iz nove francoske politične skupine, tako imenovane Narodne delavske stranke. V to skupino so doslej stopile Francoska socialna stranka La Rocqua, Francoska ljudska stranka, ki jo vodi Doriot, ter Zveza bojnikov iz svetovne vojne. Nova politična skupina bi se lahko imenovala francoska narodno-socialistična stranka.

Sodelovanje med Jugoslavijo in Italijo

Važna izjava predsednika vlade Cvetkoviča

Rim, 2. julija. Stefani: Italijanski listi objavljajo na vidnih mestih izjavo, ki jo je dal predsednik jugoslovanske vlade Dragiša Cvetković italijanskemu tisku. V izjavi je predsednik jugoslovanske vlade poudaril željo, da bi se sedanji prijateljski odnosi med Jugoslavijo in Italijo čim bolj okrepili in poglobili. Zatem je poudaril, da se mora pri reševanju jugoslovanskih delavskih in drugih socialnih vprašanj italijanski korporativni red vzeti v poštev, ker je rodil odlične uspehe. Pripomnil je, da bo srečen, če bo mogel v kratkem v Jugoslaviji pozdraviti zastopnike italijanske delavske organi-

zacije, kar naj bi bilo v okviru širšega italijansko-jugoslovanskega socialnega sodelovanja. Ob svojem obisku v Italiji je imel priliko osebno se prepričati o uspehu velikih socialnih prenosov, zlasti glede delavske zakonodaje. Predsednik je posebno poudaril, da vidi v sodelovanju Jugoslavije z veliko sosedo Italijo enega najmočnejših stebrov za srečno bodočnost narodov v tem delu Evrope. To sodelovanje bo imelo splošno korist.

Glede položaja na Balkanskem polotoku po zasedbi Besarabije je jugoslovanski ministrski predsednik izrazil prepričanje, da se bo mir na

Vesti 2. julija

Sv. oče Pij XII. je ob smrti maršala Balba poslal njegovi družini brzojavno sožalnico. Sožalje je izrekel tudi italijanski vladar.

Sovjetska vlada je razpisala notranje posojilo v znesku osem milijard rubljev. Posojilo se bo — kakor v kapitalističnih državah — obrestovalo po 4%, vpis je za delavstvo obvezen. Večino posojila bodo porabili za oborožitev in obrambna dela.

Ameriško mornariško ministrstvo je dalo v delo 45 novih bojnih ladij, ki bodo veljale 500 milijonov dolarjev. (50 milijard din.)

Oddelki nemške vojske so se z letali izkrcali na otokih Guernsey ter Jersey, ki ležita v francoskem zalivu St. Malo pred vojno lukso Cherbourgom. Otoka sta bila od Napoleonovega padca dalje po imenu angleška, a niso Angliji tam dejansko izvajali oblast. Otoka sta važna kot naravna branka Cherbourga.

Romunska vlada je na včerajšnji seji sklenila odrediti se porostvom, katere sta ji lani dali Anglija in Francija. S tem sklepom si hoče Romunija zagotoviti zaslonbo Nemčije in Italije pred rastočo sovjetsko nevarnostjo.

Belgijski delavci bodo dobili posla v Nemčiji in sicer po tovarnah in na poljih. Smeji bodo dve tretjini svoje mezde pošiljali domov.

Ves italijanski tisk se obširno bavi z izjavo Predsednika Cvetkoviča o prijateljstvu in sodelovanju med Jugoslavijo ter Italijo in ji pripisuje velik pomen.

Bivši belgijski kralj Leopold živi v gradu Laekenu pri Bruslju pod varstvom nemške vojske. Kralj se ne more svobodno gibati in sprejemati obiskov. Družbo mu dela samo njegova mati, poroča dopisnik agencije United Press iz Bruslja.

Anglija je sklenila z Združenimi državami pogodbo za veliko prodajo gumija, katerega potrebuje ameriška vojna industrija.

Poljska vlada se bo preselila v Kanado, kamor je dospel njen zastopnik, da poskrbi vse potrebno. Poljsko državno zlato in državni arhiv sta v New Yorku.

Anglija se bo v najkrajšem času spremenila v ogromno trdnjavo, v kateri ne bo prostora za ljudi, ki ne bi mogli sodelovati pri obrambi. Anglija se bo branila vse drugače, kakor pa so se branile tiste države, ki jih je Nemčija doslej napadla. Zaradi tega je potrebno, da prevzame vodstvo angleške obrambe človek z diktatorskimi pooblastili, najbolje general Ironside. Tako razpravlja londonski tisk včeraj in danes.

Predsednik Združenih držav Roosevelt je podpisal zakon o uvedbi policijskega nadzorstva na tri in pol milijoni sumljivih tujcev.

Sovjetska Rusija vodi tako imenovano slovansko politiko le v toliko, v kolikor to odgvarja njenim vojaškim in političnim koristim. Ne gre pa pri tem za kako vseslovansko politiko v starem smislu, kakor si to predstavljajo naivni ljudje tudi pri nas. V tem smislu prinaša zanimivo poročilo iz Moskve ugledni švicarski list »Neue Zürcher Zeitung«.

Nekatero francoske radijske postaje bodo lahko začele z oddajo godbe in poročil, ki jih bodo cenzurirale nemške oblasti. Pod nadzorstvom nemških oblasti bodo lahko spet začeli izhajati francoski listi.

V Združenih državah sta bili ustanovljeni dve družbi za nakup rezervnih zalog gumij in kovin, katere potrebuje obrambna industrija.

Predsednik Roosevelt je dobil pooblastilo, da lahko sam podaljša delovni čas v vojni ladjedelnicah.

Angleška vlada je začela z Egiptom pogajanja za odkup vsega letošnjega pridelka bombaža, katerega je do sedaj veliko kupovala Italija.

Ker je vrhovni poveljnik francoske vojske na Vzhodu, general Mittelhauser, spreminil prvotno stališče in izjavil, da priznava premirje, je angleška vlada dala uradno poročilo, v katerem pravi, da Anglija ne bi mogla dovoliti, da bi Nemčija in Italija skušali zasesti Sirijo ter jo izkoristiti za oporišče proti Angliji.

Včerajšnje nemško vojno poročilo pravi, da ni bilo v Franciji nobenih posebnih dogodkov. Francoska vlada se je preselila v Clermont-Ferrand in okoliske kraje ter že začela z delom.

Angleška vlada je sporočila švic, da je pripravljena povrniti škodo, ki so jo naredila angleška letala 13. junija, ko so po pomoti bombardirala nekatere kraje v južni Švici.

Vodilni član romunske »Železne garde« Horia Sima je zaprosil za adjidenco pri kralju Karolu. Horia Sima bo izrazil kralju Karolu željo, da naj se notranje življenje romunske države in vsa njena uprava popolnoma preuredi v smislu načel »Železne garde«.

Nemška letala nad Skotsko

London, 2. jul. o. Snoti so nemška letala bombardirala več mest v Bristolskem kanalu.

Letalsko ministrstvo sporoča, da je ob bombardiranju nekega mesta na severovzhodnem Skotskem bilo ubitih 12 oseb, 18 pa ranjenih. Nemška letala, ki so včeraj bombardirala to mesto so vrgla večje število bomb.

Nemška letala so izvedla polet nad severovzhodno Skotsko. Pri bombardiranju so bile poškodovane tri hiše in ubite štiri osebe. Na nekem drugem kraju so bili ubiti štiri otroci, ki so se med bombardiranjem igrali na ulici.

Novi izredni ukrepi v Bolgariji

Sofija, 2. julija. m. Bolgarska vlada je sprejela zakon, s katerim se ob izrednih dogodkih določa podaljšanje delovnega časa v industrijskih podjetjih. Vlada je tudi sklenila povečati delavske mezde v tekstilni industriji in sicer za 15%. Pričakujejo, da se bodo na podobno uredile delavske mezde tudi v tobačni industriji.

Nemška letala.

Ljubljana od včeraj do danes

Močno je šel dež včeraj dopoldne. Zdelo se je, da bo tak ves dan. Toda že popoldne se je spet začelo na vzhodnem robu jasiti. Vedno dalj se je širil jasni pas, vedno svetlejšje je postajalo, dokler ni končno sonce razlilo svoje zlate luči čez mokro zemljo. Kaj naglo so izginjali oblaki, drug za drugim so se blinili. Lep je postal večer in tudi noč je svetu spet pokazala zvezde.

Davi je že navsezgodaj posijalo sonce. Nebo pa ni bilo posebno čisto, že se vlečejo čezeni mrene. Težko je verjeti, da bi se vreme utegnulo že zdaj za kaj dalj časa ustanoviti. Najbrž ne bomo še tako hitro doživeli poletne vročine, ki je nekateri že tako željno pričakujejo, ker bi radi na vsak način že zabredli v gorko vodo in pasli le nobo več ur na vročem soncu, brez strahu pred dežjem in oblaki. Koliko so se že nekateri veselili, kako bo letos prijetno, kako imenitno se bodo imeli. Nekateri so v duhu že lani jeseni, ko maj so se vrnili, računali natišem, da bodo letošnji svoj dopust preživel kje na dalmatinski plaži. Zdaj pa so ti računi padli v vodo. Druga leta je bilo na Jadranu ob tem času že vse živo, letos pa so kopališča mrtva, pusto je kakor že leta in leta ne. Tuji zaradi sedanjih razmer, ki vladajo na svetu, ne hodijo blizu, našim ljudem se tudi dosti ne da zapuščati ožje domovine, rajši ostajajo v bližini kraja, kjer stalno prebivajo. Nekoliko bolj bodo letos prav gotovo obiskana domača letovišča, kar je konec krajev tudi popolnoma na mestu, saj je prav, če domači denar delamo domačim ljudem. Tako dandanašnji delajo prav povsodi.

Prvi v mesecu je kaj priljubljen dan

Bolj ko se mesec bliža h koncu, bolj si ljudje žele, da bi ga kmalu zmanjkalo — in da bi končno vendarle že sinil vesel, tako vroče zaželeni prvi dan prihodnjega meseca. To je dan veselja za hišo, saj v žepu spet zaženjajo božjaki. Sicer se res izdatno pozna le takim, ki imajo lepe plače — drugi imajo kmalu spet sušo: treba je odriniti za hrano, za stanovanje, za obleko, pa je v žepu že spet tiho. Dobro pa se ljudem le zdi, in vse bolj moške se počutijo vsaj tiste ure, ko imajo še nekaj pod palcem. Marsikdo tak dan šele prav začuti svojo veljavo. Toda kaj, ko pa ta veljava tako hitro izgine, ko ima denar tako kratek tek. Za to, za ono je treba odriniti — pa se denar raztepe, da ga že zvečer ni več kaj. Prvi dan pride, prvi dan ga tudi že več ni. Dandanes je draginja, in vsaka reč toliko stane, plače pa se zvišajo s polževo počasnostjo. Zvečer je denarne »veličastnosti« že konec in spet se začneja stara pesem o suši.

Za julij mesec so ponekod že dobili plače pred prvimi, nekateri so bili te sreče deležni včeraj. Drugi pa še čakajo, da bodo prišli na vrsto. Veselje je zavladalo v kranski deželi, le žal, da bo to veselje tako neizrečeno kratko. Dandanašnji denar se vse hitreje skopni kakor je skopnel prej. Vse je postalo dražje, zato je tudi denarja prav kmalu konec. Gospodinje si belijo glave, kako bodo mogle ves mesec v teh razmerah shajati s plačo, ki jim jo o prvem prinašajo domov moške. Nekateri uvidnejši ljudje so plače nameščenci vsaj za silo zvišali, drugi pa o kakšnem zvišanju nočejo še ničesar slišati, ampak si pravijo, naj nameščenci ukrepanje kakor vedo in znajo ter si pomagajo s plačami, kakršne so doslej dobivali.

Pogreb uglednega podjetnika

Ugledni ljubljanski obrtnik, lastnik tvrdke »Tribuna«, Franc Batjel, je umrl na praznik Sv. Petra in Pavla v ljubljanskem »Leonišču«. Pokojnik je bil rojen leta 1875 v Vipavi. Njegov oče je bil mizar, sam pa se je šel štirinajst let v Ljubljano učiti pilastva, pozneje pa se je v Gradcu izučil za mehanika. Potoval je v Egipt, se spet vrnil v Gradec, od tam pa odšel na Dunaj ter hodil po raznih mestih, kjer je delal po raznih tvornicah. Ko si je v Ameriki prilanih že nekaj dolarjev, so ga v New Yorku okradli, pa je moral ostati še leto dni tam, da si je prislužil nekaj novih dolarjev. Po povratku iz Amerike je ustanovil v Gorici kolesarsko podjetje »Tribuna«. Iz Gorice je po vojni prišel v Ljubljano, kjer je odprl mehanično delavnico, to pa je z leti razširil v veliko industrijsko podjetje, pač največje te stroke med nami. Pokojni Franc Batjel je bil vztrajen in izredno podjeten mož, ki se je vedno trudil, da bi njegovo podjetje lepo napredovalo. Mnogo truda in tudi gmočnih žrtve je naklonil raznim stanovskim organizacijam, športnim in narodnim društvom ter gospodarskim ustanovam. Zadnja leta je mnogo bolehal na ledvica. Zdaj pa ga je smrt iztrgala iz kroga njegove rodbine in njegovih prijateljev.

Včeraj ob štirih popoldne je bil pogrebni sprevod izpred Leonišča. Na pogreb blagodej pokojnika so od blizu in od daleč prihiteli velike množice. V sprevodu je korakalo članstvo društva »Socar«, dalje nepregledne vrste športnikov članov Slovenske kolesarske zveze, ki je poklonila krasen ve-

nec. Zalni voz je bil ves pokrit z venci, ki so jih razen osebnih prijateljev in znancev pokojnega podjetnika darovali Socar-matica, kolesarsko društvo Ljubljana, kolesarsko društvo Sava, uradniki in delavci podjetja »Tribuna«, športne organizacije in drugi. Nato so šli člani kolesarskega društva »Ljubljana«, katero je bil pokojni Franc Batjel ustanovil in katerega častni predsednik je bil. Pogrebne obrede je vodil ob spremstvu treh drugih duhovnikov župnik Barle. Za žalnim vozom so se razvrstili odborniki in člani obrtniških združenj s predsednikom Obrtnega društva na čelu, članstvo raznih organizacij in ostalo občinstvo.

Na pokopališču so se okrog svežega groba zgrnile vse te našete množice. Tam se je od zaslužnega pokojnika poslovil najprej član društva Socar, nato pa član kolesarskega društva Sava. Končno je ob odprtem grobu za Slovensko kolesarsko zvezo še podpolkovnik Jaklič. Potem pa so padajoče grude skrile krsto zemeljskim očem.

Nesrečni padci in poškodbe

Delavka v tekstilni tovarni, osemnajstletna Darinka Vohlova se je peljala z motorjem po Dolenjski cesti. Sedela je na drugem sedelu. Kar na letem pa sta se konja, ki sta se vozila po cesti naspoti, splašila ter skočila pred motorno kolo. Vozilo se je prekucnilo, Vohlova Darinka pa je padla z njega ter se precej potolkla.

S kolesom je zavozil v avtomobil na Jernejevi cesti 60-letni šolski upravitelj na deški ljudski šoli v Spodnji Šiški, Josip Primožič. Odletel je tako nerodno odletel in padel, da se je močno potolkel po glavi.

Golob Vladimir, tridesetletni trgovec iz Gajeve ulice je v Sentvidu nad Ljubljano po nesrečnem naključju padel pod avtomobil. Hudo se je pri tem popotkel po glavi, po rokah in po levi nogi, tako da so ga vsega okrvavljene in nezavesnega prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

S kolesa je padel in si zlomil desno roko 25-letni mesarski pomočnik Josip Berglin iz Ljubljane. Številko 18.027 je dobil zadnji bolnik, ki je bil sprejet 30. junija v ljubljansko bolnišnico. Prvo polletje je tedaj zaznamovalo kar neverjetno visoko število 18.027. Kaj bo, če bo število bolnikov iz leta v leto tako strahotno naraslo. To že zdajna presega kapaciteto naše bolnišnice. Menda zlepa kje v modernem mestu, ki se ponaša z vsakovrstnimi sodobnimi, najnovejšimi napravami, ki je sicer v vsakem pogledu vzorno urejeno in v vsakem pogledu sicer koraka vzporedno z drugimi takimi kraji — ni bolnišnice, ki bi v tem pogledu kazala žalostno zastarelost in nazadnjaštvo. Pri nas pa

Usodna ljubosumnost 20 letnega fanta s tremi streli ranil svojo izvoljenko, z dvema pa ubil sebe

Maribor, 1. julija.

Danes dopoldne se je v mestu bliskovito širila novica o žaloigri, ki se je odigrala okrog 9. ure v Tomšičevem drevoredu. Radovedni ljudje so hiteli tja ter se zbirali okrog znane Pirchove vile v Tomšičevem drevoredu št. 12, ki jo je stražilo nekaj policijskih stražnikov ter branilo najbolj nenasitnim radovednežem vstop na dvorišče. Tam je ležal pod sadnimi drevesi tik zidu mrtvec. Bledo mlado lice je bilo oblitno s krvjo, ki je pritekala iz dveh s smodnikovim dimom očrnelih ran na senih ter pordečila beli pesek. V rokah je krčevito držal star samokres na bobnič, v katerem je bil samo še en naboj. Na obleki se je videlo, da je pripadnik delavskega stanu. O tem je pričala tudi delavska knjižnica, ki so jo pri njem našli in iz katere je bilo razvidno, da je to 20letni Oton Cvetko iz Limbuša št. 33, ki je bil dosedaj zaposlen kot pomočnik pri klepar-skem mojstru Volfu v Lovski ulici.

Dvorišče te vile je bilo polno preplašenih obrazov mladih delavk, ki so zaposlene v delavnici za papirnatne vrečice. Ta delavnica, last g. Ozvatiča, se nahaja v kleti omenjene vile ter je bila danes pozorišče pretresljive žaloigre. V delavnici dela 17letna Francka Repina iz Smetanove ulice. Tudi danes jutraj je, kakor že mesec dni, odkar je zaposlena tukaj, prišla v delavnico na posel, pa nič tako vesela in brezskrbna, kakor ponavadi. Videlo se ji je na obrazu in pri delu, da jo nekaj vznemirja. In ko je potem malo pred deveto uro predpoldne prišel v delavnico Oton Cvetko ter poklical Francko, naj stopi z njim na dvorišče in ko so počili usodni streli ter se je vsa žaloigra nato z bliskovito naglico in strašno resničnostjo nadaljevala sredi med osumljenimi delavkami v lokalu samem, se je pokazalo, da so bile zle slutnje in pričakovanja mladega dekleta upravičena.

prednjačimo v tem pogledu pred drugimi mesti: Pri nas nimamo splošne bolnišnice, ki bi odgovarjala sodobnim zahtevam. Prenapolnjene so bolniške postelje, po hodnikih morajo ležati bolniki, ki nujno rabijo pomoči. Pa še vedno iz leta v leto narasča obisk, vse podedežje se steka vanjo. Če bo šlo tako, naprej, bomo letos zaznamovali ob koncu leta visoko število 40.000 bolnikov.

Za delavske stanovanjske hišice

Ob cesti dveh cesarjev v tako imenovani Sibiriji je mestni tehnični oddelek razpisal težaška, zidarska, tesarska, mizarska, kleparska, steklarska, pečarska, pleskarska, likarska, krov-ska in elektroinstalacijska dela. Za veliko novo delavsko stanovanjsko kolonijo za Bežigradom, ki je bila izročena svojem namenu pred božičem, so tudi te preproste hišice plod prizadevanj župana dr. Jura Adlešiča, naj delavski in sploh manj premožni sloji dobe zdrava stanovanja. Velike ankete so namreč pokazale, da je v Ljubljani še mnogo preveč nezdravih stanovanj in zato bo mestna občina sedaj sezidala 10 hiš, ki bo vsaka imela po dve preprosti stanovanji za najbednejše delavske sloje. Vsako stanovanje bo imelo 5 m široko in 4 m dolgo sobo, nekoliko manjšo kuhinjo ter svoje stranišče in urednico. Predvsem bo treba tja preseliti stanovalce iz najslabših stanovanj po mestu, zlasti pa tudi iz barak. S tem se bo pričel izvajati nov zazidalni načrt, ki bo preuredil vso kolonijo v tako imenovani Sibiriji, da bo kolonija sanirana, ker je zdravje prvi pogoj za zadovoljno življenje manj premožnih slojev. Po tem prvem poskusu s preprostimi stanovanji za najbednejše bode, kakor rečeno, zboljšane stanovanjske razmere v Sibiriji, preštudirani so pa tudi že načrti za veliko kolonijo boljših hišic z vrtniki, da na južni strani mesta dobe manj premožni sloji prav prijetne lastne domove.

*

Kanalizacija Tyrševe ceste od artilerijske vojašnice pa do mestne meje pri Urbančku je pravkar razpisal mestni tehnični oddelek. Kanal bo dol 1519 m ter bo veljal okrog 750.000 din. Kakor vemo, bo država pričela tlakovati Tyršovo cesto in jo je treba prej kanalizirati, da se bo otekala voda in bo cesta vedno suha. Z ureditvijo Tyrševe ceste bo izpolnjena že stara želja ljubljanskih občanov ter vseh vozni-kov, ki prihajajo v naše mesto. Naš lepi Bežigrad bo pridobil mnogo na vrednosti in se bo pričel še bolj naglo razvijati in rasti.

„Najmočnejši politični človek Slovenije v vladi“

Ob imenovanju predsednika senata dr. A. Korošča za prosvetnega ministra je zagrebški dnevnik »Obzorje« napisal sledeče: »Na srbski opozicijski strani so do sedaj dostikrat očitali, da o v vladi Hrvatje zastopani po svoji najmočnejši stranki in s svojo največjo politično avtoriteto, medtem ko s Srbi ni tako. Po imenovanju dr. Korošča za ministra so tudi Slovenci zastopani v vladi s svojim največjim političnim človekom, medtem ko je položaj Srbov ostal nespremenjen. Na te očitke se da pripomniti, da v Srbiji zares ni tako močne strankarske avtoritete, kakor sta dr. Maček med Hrvati in dr. Korošec med Slovenci. Srbske ljudske množice niso ves povojni čas stopale za nobenim politikom, ko je odšel z oblasti. Celo Pašić, čim je moral z vlade, je prenehal biti tisti politični činilec, kakršen je bil do takrat. Primeri Živkovića, Jevtića in Stojadinovića, da drugih ne omenjamo, nepobito govore, da srbski politiki brez oblasti, pa celo tisti, za katere so leta in leta govorili in pisali, da so »vodje«, ne pomenijo trajne politične avtoritete, katerih beseda bi ostala merodajna tudi v opoziciji. Cisto drugače je bilo z dr. Mačkom in dr. Korošcem, dokler sta bila v ječi oziroma v internaciji. Ne samo, da nista nehala biti politična činila med Hrvati oziroma med Slovenci, temveč se je njun ugled povečal kakor nikdar prej ter sta zares predstavljala čustva in težnje vsega hrvaškega, oziroma vsega slovenskega naroda. Zato ni mogoče iti mimo dr. Mačka in dr. Korošča, če je treba iskreno in trajno izpeljati politiko sporazuma.

Pomanjkanje močne strankarske politične osebnosti v Srbiji je v današnjih časih težka stvar, toda tega niso krivi niti Hrvatje niti Slovenci, ki bi celo želeli, da bi imeli Srbi svojo obče priznano politično avtoriteto. Glavna krivda za ta pojav je v povojnem razvoju srbskih strankarsko političnih dogodkov kakor tudi v praksi, da je treba vsakogar, kdor ni več na oblasti, čim bolj omalovaževati in oblatiti.

»Juturnji list« pa pristavlja k temu: »Ob tem za današnje čase težkem pojavu za sedaj ugotavljamo, da je položaj predsednika vlade Cvetkovića kot predstavnika srbskega strankarsko političnega življenja mnogo močnejši in bolj v skladu s politično stvarnostjo, kakor pa je bil položaj katerega koli predsednika vlade po 6. januarju 1929.«

Šah

Prvak Amerike - Reševsky

Pred nedavnim je bil v Ameriki končan turnir za prvenstvo Amerike v šahu. Udeležilo se ga je sedemnajst igralcev. Najnevarnejši je bil Reševskymu Amerikanec Kashdan, ki je v začetku tudi nekaj časa vodil, potem pa je zaradi slabega nadaljevanja zaostal. Stopila sta na vrh tabele Reševsky in obenem z njim tudi Amerikanec Fine, ki ga šahovski tudi že dobro pozna z evropskih turnirjih kot izvrstnega igralca. Proti koncu turnirja pa je tudi Fine nekoliko opešal in se moral zadovoljiti z drugim mestom. Priporil si je od 16. dosegljivih le 12 točk. Reševsky pa je bil za eno točko pred njim. Tretji je bil Kashdan z 10,5. Uspeh Reševskyja je brez dvoma velik, saj je imel nasproti sebi najodličnejše med odličnimi Amerikanci.

S prvim strelom si je pognal kroglo v desno senco, potem pa je imel še toliko zavesti in moči, da je samokres predal v levo ter si sprožil druge strel v levo senco. Obe krogli sta se mu zarili v možgane ter povzročili njegovo smrt. Ko so se ljudje v delavnici in hiši zavedli, je bil že mrtvec.

Njegova s tremi streli ranjena Francka pa je medtem med stokanjem in jokom bežala naprej po Prešernovi ulici v smrtnem strahu, da ji njen ljubimec sledi in da bo še streljal. Kri ji je tekla iz ran ter škropila cesto, dekle pa se ni zmenilo ne za to, ne za preplašene klice pasantov. Pribežala je tako v sredino mesta do križišča Prešernove ulice z Aleksandrovo cesto. Tam stoji vedno policijski stražnik, ki je ranjeno dekle ustavil. Povedala mu je, da je obstrljena in da beži v bolnišnico. Stražnik pa jo je obdržal ter poklical s telefonom reševalce, ki so prišli z avtomobilom ter jo odpeljali. V bolnišnici se je ugotovilo, da njene rane niso nevarne, ker ji kroglice niso poškodovale važnih organov.

Truplo Otona Cvetka je ležalo do prihoda policijske komisije na mestu, kjer se je ustrelil. Potem je prišel voz mestnega pogrebnege zavoda, ki je s »močnim« odpeljal na Pobrežje v mrtvašnico.

Janez Borštnar:

»O švica, moja švica...«

Ob vratih stoji blede dekletce. Obraz je skril v dlani in podhrteva v silnem joku. Za hip dvigne obraz, se plaho ozre in že proži nogo, da bi šla. Pa se vsakrat zbloji. Vidi temne, udrti oči, ki jo oprežujejo in ji ne puste oditi. »O Bog, ali je res konec sveta! In spet skriva obraz v dlani.

»Kaj pa ti?« je spregovorilo ob Francki z glasom, ki ga je bila čula v spanju Verjame, da se ji sanje spovračajo, in nejevoljno etrese z glavo. »Ali si ti tudi farska?« vpraša vnoči. Francka se zave, da ne sanja. Pogleda. Utone v temnih, globokih očeh. Zmede se.

»Francónova sem.«
»Hudič, menim, če si z nami, za stavko?«
»Seveda sem. Ampak domov bi rad. Bojim se jih, divjakov.«

»Le se, le! Ali se boš tudi plače in kruha bala, ki ti jo bodo tile divjaki priborili? Le poslušaj, kaj pravi vodja!«

Pogledal je proti stregli. Francka se je oddahnila. Vse jo je bolelo od njegovih oči, ki so jo držale kakor v kleščah. Poslušala. Francka pogledu je onega ne stregli, in nejevoljno etrese z glavo. »Kakor da niso njegove. Skrivno se ozre kdaj pa kdaj na fantina ob sebi. »Kako je lep in hudič se oglašja v njej...«

Vodja govori navdušeno, da sam sebi verjame, navdušenje v množici pa kopni. Nevzdržno razpada v majhne gručice, ki vro v krikih. Vodja utihne in poseluhne, da bi videl, kateri hudič mu bega ljudi.

Delavci, ne verjemite! Vi ste eno, danes že jutri ne več. Jutri boste samo vi tepeni, voditelji jo bodo popihali. Ne verjemite agitatorjem! Ne koljite se za rdeče najemnike! Volkovi so. Pravico oznanjajo, pa so slabši kot delodajalci. Delavci, odprite oči! Oči-i-i!

»Fuji! Stavkokazil« odgovore prve delavke. Fuji! Izdajalci! V špiti! Fuji!

Vodja je spoznal in ve, kaj mu je storiti.

»Bratje in sestrel! Na cesto z izdajalci! Vse, ki niso za stavko, pošljite takoj domov. Ne prepirajte se z njimi, ki imajo strupene gobce kakor kače! Brez njih bomo zmagali. Ko bomo delili kruh, ga zanje ne bo drobtinice, za izvržek delavstva nikdar! Odprite vrata in jih vrzite na cesto, da ne bodo nikdar več stopili v to tovarno!

Vrata se odpro. Hrbi izstisneno hipoma peščico delavcev, ki so zoper stavko. Na cesti se znajde gruča mladih fantov. Ni jeze v njih ne razburjenja. Le neka žalost kot odsev usmiljenja. Obrnejo se in zapojejo...

»Ali ti ne greš?« se obrne fantin k Francki.

»Ne! Jaz hočem ostati v tovarni, saj sem dosti trpela, preden sem se zrnila noter. Tu je moj kruh. Sicer moram od lakote poginiti.«

»Pametno govoriš. Glej jih volkove mekoskrne, kako hinavsko gredo in pojo litanije, da bodo dobili groš. Pravijo, da smo kruti, sami so seveda angelci, čeprav nama bodo požrli kruh in naju spravili na cesto. Če le zmagajo!«

»Hudobe« je viknila Francka. Rdečica ji je obšla lica. V hipu ji je bilo jasno in je vedela, da so njemu smrtni sovražniki; zato jih je zasovražila. Vse bi jim bila storila kakor človek, ki mu hočejo vzeti življenje. Saj! Njej ga tudi hočejo. Kruh je življenje!

»Pa saj ne bodo zmagali, ko jih je tako malo!«

»A so močnej od hudiča. Delajo noč in dan, če jim na enem koncu spodleti, začnejo na drugem. Zmagali ne bodo. Če ne bo med nami preveč takih mevk, kakor si ti. Če bomo vsi tu stali pa gledali in mogoče še nas bresali, nas bodo imeli lahko že za večerjo na solata. Vsi moramo delati kakor oni in ker je nas več, bomo zmagali. Glej one, ženske so, pa so se vrgle brez strahu pod avto!«

»Saj res.« Francko je tako sram, da se mu ne upa pogledati v obraz.

»Veš, jaz nisem vajena. In nihče ni mi povedal, kaj se bo zgodilo. Zato sem vsa iz sebe.«

»No, nič hudega. Dovolj dela je še ostalo, tudi zate. Pa stopi med onele delavke. Ne stoj tu sama, da ne bodo mislili, da si farska. Lahko te kar na lepem brucejo skozi vrata, ker te še dobro ne poznajo. Pa boš poceni na cesti.«

Francka je stisnila ustnice in požrla solze, ki so ji silile v grlo, kakor takrat, ko je bila pred zupnanom in se je prvič borila za kruh, za življenje...

»Pelji me k njim!« je prosila in ga otročje potegnila za rokav...

Drobna, bleščeča kapljica se je zlila v gnusno povodenj...

Ob oknu, kjer so stali kurjači v modrih oblekah, prepojenih z oljnatimi madeži, je zavrelo.

Tri sto medvedov! Dominus vobiscum se je našel.

Opazili so namreč kaplana. Hotel je rešiti delavstvo pred najhujšim, pred stavko, in je sam posredoval v pisarni. Uspel je. A prepozno. Tisti trenutek namreč je počilo znamenje za štrajk.

Vodja je zopet zapustil govorniško tribuno, ne da bi dokončal.

V množici je jednako, da so našli kaplana, ki je hotel rešiti delodajalce, ker tudi sam sedi med kapitalisti. Zadnji delavci ob ograji so elisali, da se je celo s samokresom spravljal nad njihovega vodjo. Oni ob vratih pa so zvedeli, da je poskušal rešiti blaginjo. Ploha primkov in kvant se je vsula na njegovo ime. »Bero dobi pa bi nam rad še kruh porzil!« je še jednako iz množice, ki se je bila že unesla. Pa ni zakričalo, zapelo je z glasom nedolžnega otroka... Sonce je raslo v deseto pred poldnem. Nebo se je bilo obrislalo, sever je vel visoko. Azrače se še ni razvonjalo od močnega dežja. Izza strehe se je svetlo razlilo v dvorišče, da je začel-

melo od premočne luči. Delavci na dvorišču so za-mežikanili. Ko pa so se privadili luči in pogledali krog sebe, so se skoraj združili. Samo kakih deset jih je še bilo, vse druge je kdo ve kdaj požrla zemlja. Začuden so strmeli drug v drugega, si videli v duših in misli, ki so se nasmešili. Vsi so enako mislili in čutili, da štrajk namreč ni nič lepega, če ni mogoče že greh, in da je mogoče res le med voditelji kak komunist. Se v prvem zagonu se niso znebili nezaupanja in tesnobe in so se ves čas držali skupaj, ne da bi vedeli in videli.

Niso vedeli, kaj početi pa so posedli po mokrih tleh.

»Dič.« je ital, ostal mahedrav možakar pred njimi, zamermal in govoril s pleskajočim glasom, »jaz sem že jutraj rekel, da jih bomo namazali za vse večne čase.«

Počehljaj se je po prazni glavi in mrmral bolj sebi kakor drugim. »Dič, se kaplan jo je skupil. Saj ni bilo lepo, ampak kar je, je. Se sveti Peter mu je ne vzame.«

Drugi so skomignili z rameni. To zadnje jih je najbolj peklo in so vsi iskali, kako bi se opravičili in pomirili vest. »Res ni lepo, ker je duhovnik, ampak kriv je le sam,« so modrovali je pritrjevali drug drugemu.

»Sam, kdo pa drug!« se je zarežalo od kurilnice. Vodja, ki je prej na stregli govoril, se jim je približal. Kakor jim je v duše bral, se jim je gladko nasmešnil in udaril na prvo struno, da so se jim mračni obrzi razvezali v smeh.

»Sam je kriv,« je mastno pljunil in se muzal. »zakaj se pa tam praska, kjer ga ne erbi. Cemu vlika nos v naše stvari in ravno danes, ko smo najbolj razkačeni! Nič ne marajte, saj ga je župnik ne mara.«

Globoko so zadihali, kakor da jim je mrzlih obkladkov položil na vroča čela.

»Dič, siten je kakor podrepna muha.«

(Nadaljevanje prih.)

Od tu in tam

Slabo žitno letino napovedujejo za letos v Vojvodini. Na sestanku zveze kmetijskih združenj v Novem Sadu so delegati razpravljali o letošnji letini in ugotovili, da je treba za letos pričakovati mnogo slabšo žetev kakor lani. Po njihovi oceni bo samo pri pšenici za okrog 40% slabši pridelek. Najbolj je temu krivo slabo vreme v letošnji pomladi. Spričo te ugotovitve so delegati zveze predlagali, naj bi vlada revidirala nedavno uredbo, s katero so bile določene najvišje odkupne cene za pšenico in koruzo. Vojvodinski kmetije pravijo, da je cena prenizko določena, kar bo slabo vplivalo na pridelovalca. Posebno se boje, da ne bi zaradi tega imele škodo združice, ki so nakupile žito po prejšnjih višjih cenah, sedaj pa jo bodo morale prodajati po novih nižjih cenah. Prav tako so predlagali, naj bi vlada, ko bo določevala cene pšenice letošnje žetve, poklicala k posvetom zastopnike žitotrodnih krajev. Poudarili so tudi, da smatrajo kmetije določevanje najvišjih odkupnih cen pšenice in koruze za krivično vse dotlej, dokler ne bo vlada določila najvišjih cen tudi vsem ostalim predmetom, katere mora kmet pri trgovcu kupovati.

Napovedi zastopnikov vlade, da se pripravljajo novi načrti, po katerih se bo preusmerilo naše gospodarstvo, so postale predmet razprav med industriji. Vojvodinski industriji pravijo, da nimajo nič proti vladnim načrtom, ker uvidevajo, da so se razmere v svetu toliko spremenile, da je nujno treba vpeljati nov red, kajti naša država ne more ostati osamljena kot otok med drugimi državami, ki bodo preusmerile svoje gospodarstvo. Pač pa bi industriji radi, da bi se vlada posvetovala z njihovimi zastopniki in da bi tako posamezne nove uredbe izdajala le po sporazumu s prizadetimi sloji.

Za 742.7 milijona dinarjev raznega blaga je izvozila naša država. V istem času je znašal naš uvoz 560.9 milijona dinarjev, torej je bila trgovinska bilanca aktivna za 181.8 milijona dinarjev, medtem ko so znašala aktivna lanskega maja le dobrih 24 milijonov dinarjev. V prvih petih mesecih letošnjega leta je znašal naš izvoz po vrednosti 3283 milijonov dinarjev, lani ob istem času pa nekaj manj kakor dve milijardi. Uvoz je v istem obdobju znašal 2615 milijonov dinarjev, lani pa 2100 milijonov. Tako je bila v prvih petih mesecih letos trgovinska bilanca naše države aktivna za 668 milijonov, lani v istem času pa je bila pasivna za 118 milijonov dinarjev.

V nedeljo je preteklo eno leto od smrti voditelja muslimanov dr. Mehmeda Spaha. V Sarajevu so pokojnikovi prijatelji in spoštovalci priredili spominsko svečanost, katere so se udeležili pokojnikov brat Fehim Spaho, ki je poglavar muslimanske verske organizacije, pokojnikov politični naslednik minister dr. Kulenović, ban drinske banovine, sarajevski župan, več politikov in bivših ministrov in mnogo drugih. Na koncu akademije je na poziv navzočih spregovoril tudi minister dr. Kulenović, ki je apeliral, naj bi bili vsi muslimani združeni v delu za boljše bodočnost države in naroda. Zanimivo pa je dejstvo, da je na grobu dr. Spaha govoril bivši minister dr. Behmen, ki je povlečeval del pokojnika. Prvotno je bil določen program, po katerem bi moral na grobu govoriti dr. Kulenović, toda program je bil nenadno spremenjen in govoril je dr. Behmen, ki je nekak konkurent dr. Kulenovića in si prizadeva, da bi niti vodstva muslimanske organizacije dobil v svoje roke. Ko so častniki vprašali dr. Kulenovića, zakaj je prišlo do spremembe programa, pa dr. Kulenović ni hotel dati izjave, pač pa je rekel, da je spontani izraz ljudstva na akademiji v zadostni meri pokazal, komu gredo simpatije.

Največja prosvetna organizacija bosanskih Hrvatov »Napredak« je imela svoj občni zbor v nedeljo ob navzočnosti ministrov dr. Šuteja in pa dr. Smoljana. Pred skupščino so se vsi delegati udeležili službe božje, nato pa je predsednik dr. Alaupović odprl zborovanje. Povedal je, da ima »Napredak« že 142 svojih organizacij v bosanskih krajih in nekaj tudi drugje. Članov ima več kot 20.000. Organizacija je imela lani dohodkov za dva in pol milijona dinarjev, podpora in štipendij pa je izdala za 500.000 din. Organizacija ima namreč svoje zavode, v katerih stanujejo dijaki.

Letošnje leto bo gotovo zapisano kot leto neprestanih poplav. Stalno deževje je že spomladaj povzročilo hude poplave zlasti v žitotrodnih krajih, sedaj pa spet poročajo, da je stalno deževje v Šumadiji povzročilo znova poplave, ki so uničile mnogo polja. Zlasti okrog Mladenovca so se nagromadile vode in na nekaterih krajih nevarno poskodovala tudi železniško progo. V Posavini okrog Obrenovca pa je voda preplavila okrog 7000 ha polja in je tako uničila ves pridelek. Pa tudi iz drugih severnih srbskih krajev poročajo, da je tam deževje naredilo velikansko škodo.

Naknadne volitve za člane kmetijske zbornice v vrbski banovini so bile v nedeljo. Ker spor med dvema zbornicama (staro vodstvo je kmetijski minister razpustil, izvedel nove volitve, tedaj pa je državni svet razveljavil ministrov razpustitveni dekret) še ni urejen, je nastala zmeda, ker nihče točno ne ve, katera zbornica bo nazadnje ostala pri vodstvu. Navzile tem so bile v nedeljo naknadne volitve v štirih okrajih. JRZ se volitev ni udeležila, pač pa so zemljoradniki postavili povsod svoje kandidate. Volilna udeležba je bila majhna. V treh okrajih je bila komaj 25%. Zemljoradniška stranka je dobila torej le pičlo večino.

Srečno so odnesli zdravo kožo pri avtomobilski nesreči izletniki v nedeljo v Podusudju. Avtomobil je vodil mlad šofer, ki pa je izgubil oblast nad volanom, ko je vozil čez potok. Vozilo se je nenadoma preukucnilo v vodo in se razbilo. Vrišč žensk iz avtomobila je prikladal bližnje sprejemalec. Toda iz razbitin avtomobila so se začeli plaziti potniki, ki so navzile težki nesreči vsi ostali nepoškodovani. Pač pa se je vozilo popolnoma razbilo.

Na trnek je ujel del monštrance dijak Stjepan Medved iz Zagreba. Fantič je šel loviti v Savo ribe, toda namesto ribe se je na trnek obesila monštranca. Djak je najdeno dragocenost odnesel na policijo, kjer so ugotovili, da je monštranca že dolgo ležala v vodi in da predstavlja precejšnjo zgodovinsko vrednost. Kje je bila ukradena še ne vedo. Zadnja leta je bilo na Hrvaškem zelo veliko cerkvenih vlomov in bo verjetno od enega takih vlomov izvirala tudi najdena monštranca.

Osem dni je neprestano spal sodnik dr. Niemkiewicz iz Ključa v Bosni, nato pa je umrl. Svoji so poklicali zdravnika, pa je bil njihov trud zaman. Poskušali so z vsemi sredstvi, toda po osmih dneh trdnega spanja je sodnik umrl, ne da bi se bil prej zavedel. Zdravniki pravijo, da je bila spanja vzrok kri, ki je vdrila v možgane in povzročila s svojim pritiskom smrt.

Sličice, zbrane iz naše Ljubljane

Glavna pošta - poslovno središče in zbirališče

Ljubljana, 2. julija.

Preprost in nepoučen človek bi dejal, ali vsaj mislil, da je poslovno središče našega mesta »Bor-z-a za blago in vrednote«. Pa bi se hudo motil.

Na borzo zaide tu pa tam sicer tudi kak predstavnik ljubljanskega poslovnega sveta, toda središče in ognjišče njegovo na borzi pač ni. Saj smo živeli dolgo vrsto let tudi brez borze, zadovoljni s svojim posebnim, značilno ljubljanskim poslovnim središčem in zbirališčem, ki ga kanimo danes opisati.

Naši sosesčani se navadno dogovarjajo s svojimi znanci in znankami za čas in kraj svojih sestankov takole:

- »Ti, kje se dobiva?«
- »Kje? Čakaj! No — recimo pred pošto! Velja?«
- »Dobro! Kdaj?«
- »Ob... ob...« ponavljate, dokler vam ne pade na um primeren čas!
- »Drži! Servus!«
- »Na svidenje!«

»Pošta, glavna pošta, je srce in središče naše Ljubljane. Nekdaj ponosno stavbo je sicer okoliča že prerastla, svojega pomena pa vendar ni izgubila. Kakor trdi pregovor, da vse poti vodijo v Rim, tako in še bolj velja za Ljubljano, da vse ceste in ulice vodijo do glavne pošte.

Tudi vsi tramvaji dobijo, oziroma se iznebijo največ svojega živega tovora na tem mestu, in v jutranjih ter opoldanskih urah nekateri sploh vozijo samo do »Pošte«.

Sočutja vreden je ob takih urah prometni stražnik na tem križišču. Skozi ozke Prešernove in Selenburgove ulice (nam se zdi pravilnejša nekdanja raba te besede, ker na kmetih še danes ta dan pravijo zagrajenim kolovozom »ulice« se prerivajo tramvaji in avtomobili; motociklisti in kolesarji poskušajo svojo srečo, da bi prešli to najnevarnejšo točko, ne da bi jim bilo treba ustaviti in razsedati — po hodnikih pa butajo ljudje drug ob drugega, ker se nekaterim mudi na svo moč dalje, drugim pa nikamor... Kdor si upa čez cesto ob tem času, je že junak...

Tistim ki lahko gledajo to vsakdanje vrvenje z vzvišenega mesta na stopnicah poštnega posloja, se še najbolje godi. Pa le do pol osmih jutraj.

Tedaj pa pride mož s službeno čepico, dvigne rolete na vhodih in skozi vrata začnejo mrgoletti ljudje kot čebele v poletnem jutru skozi panjevo žrelo.

Najbolj zgodnji obiskovalci mogočne dvorane, ki je osrednji prostor poštna palače, in je zaradi kupole, ki se razpenja nad njo, skoraj cerkvi podobna, so najemniki poštnih predalov. To so ljudje in uradi, ki ne morejo počakati, da bi jim pismo- noša prinesel pošto lepo na dom ali v pisarno, tako- le okoli devetih ali desetih dopoldne. Raje si vzamejo na pošti v najem malo skrinjico, predalček, iz katerega lahko dvignejo svoja pisma in časopise že ob pol osmih jutraj. Seveda so le redki, ki hodijo sami po pošto. Večinoma je to predpra- vica pisarniških slug.

Teh se vsako jutro nabere cela armada. Ne- kateri so uniformirani od glave do pet, drugi no- sijo samo čepice z napisom svoje tvrdke, mnogo pa jih je tudi, ki se v svoji skromnosti z nobenim vidnim znakom ne izdajo, kateremu gospodu slu- žijo. Le bolj ali manj nabasana aktovka pod pazdu- ho in kolesarske sponke na hlačah povedo, da so njih lastniki »poslovni ljudje«.

Sluge bolj znanih uradov in tvrdk se med se- boj vsi dobro poznajo. Zato si lahko prihranijo mnogo poti s tem, da jutraj na pošti izmenjajo med seboj pisma in naročila. Nato se postavijo v vrsto in čakajo, da se odpre okence, skozi kate- rega dobijo na pošto knjigo še priporočena pisma. Prav za prav sta okenci dve in tudi vrsti dve pred njima. Eno je rezervirano za večje državne urade in velika podjetja, vsi ostali pa se gnetajo pred drugim. Med obema vrstama švigajo dovtipi in zabavljkve kot električne iskre sem ter tja, drug drugemu skušajo vtihotapiti v žep kakšno »brzo- javko« iz zmečkane kuverte, smeh in živahni po- govori o političnih in ljubljanskih novicah vladajo na tem zbirališču ljubljanskih poslovnih ljudi. Le do osmih. Nato se razidejo, s polnimi aktovkami, za njimi se vsujejo iz glavne pošte pismo- noše na vse strani... Tudi pred pošto se življenje za ne- kaj časa umiri in stražnik na križišču si oddahne.

Življenje na pošti pa se tedaj šele prične. Brez prestanka nihajo mahalna vrata iz dvorane na

stopnice, ki vodijo v nadstropja in ki so že vse ve- gaste od dolgotnega drgnjenja podplatov.

Blagajna na glavni pošti je namreč v prvem nadstropju. Človek bi pričakoval, da bo šla pošta tistim, ki so namenjeni poravnati svoje dolgove, na roko, tako kot na primer »Daj-Dam« in slične ustanove tistim, ki so namenjeni kaj pojesti, popiti ali polizati... Toda ne. Vsakemu, ki na ljubljanski glavni pošti plača kakšno vsoto, moramo priznati trdno voljo, da poravna svoje obveznosti, kajti kdor je nima, se ne muči v prvo nadstropje k poštni blagajni, temveč raje odda svoj denar kje v pri- tiljiču ali celo v kleti.

Toda kljub prvemu nadstropju ima blagajna ves božji dan polne roke dela. Ljudje potrpežljivo čakajo, da pridejo na vrsto, le tu in tam se kdo potrkra po čelu, skoči iz vrste in zdrvi po stopni- cah v pritličje k okencu, kjer prodajajo znamke: pozabil je dofrankirati pošto nakaznico. In ko priteče upehan nazaj, mu gospodična pri okencu ljubeznivo pokima: »Malo noge trenirate, kajne...«

Tudi v pritličju je v dvorani ves dan polno ljudi. Tam sedi za mizo mlad fant v uniformi in piše domov — Bog ve kam daleč na jug...; pri so- sednji mizi zapira dekle drobno pisemce: preden ga zalepi, še enkrat preleti z očmi napisane vrstice, vzdihne in nalepi znamko zadaj čez ovoj, da ne bi moglo do vsebine pisma nepoklicane oči. Malo dalje sloni nad knjigo naročilne trgovski potnik: najbrž računa, koliko je pri zadnjem kup- čijemsku polu zaslužil, ali pa premišlja, kam naj se obrne, da bo kaj uspeha. In tam pri oknu slonita v živahnem pogovoru možakarja, vsak s svojim notesom v roki in pišeta na spet prečrtavata za- pisane številke. Predstavnik pravih poslovnih ljudi, ki se jima zdi škoda, da bi se pogajala v kavarni, kjer si najmanj ob eno črno kavo, če se vsedeš.

To je naša pošta, poslovno središče in zbira- lišče naše Ljubljane. V njenih prostorih se dan za dnem zbirajo poslovni ljudje. Vsi drugi ljubljani- čani pa se shajajo pred pošto, kajti v poštni dvorani visi svaričen napis, da je »vsako shajanje v teh prostorih prepovedano!«

Se sreča, da je okoli pošte pet kavarn — pa še bar, »Zvezda«, »Rio«, »Daj-Dam« in Košak.

Naročajte in širite

Slovenski dom!

Uboj v Ruperčah pred sodniki

aMaribor, 2. julija.

Pred malim senatom mariborskega sodišča se obravnava danes žalosten dogodek, ki se je pripetil dne 24. aprila t. l. v Ruperčah. Zaradi uboja se zagovarja Franc Stanar iz Ruperč. O tem dogodku smo vspešno že poročali ter se je odigral sledeče:

V nedeljo, dne 28. aprila t. l. je prišel Janez Senekovič iz Ruperč domov na dopust, ker se je nahajal na orožni vaji v Mariboru. Povabil je sosedo v svoj vinograd. Tja je prisel tudi družba vinjenih fantov, med katerimi je bil tudi Karel Puhner. Ta je venomer izzival dru- ge ter jih klical na korajžo. Drugi fantje so bili tako uvidni, da se na njegovo izzivanje niso ozirali. Končno je Puhner pijan oblezel pred kletjo. Dva fanta sta ga zavlekla v list- njak poleg kleti, da se prespi. Zvečer so se ostali fantje napotili proti domu. Zadnji je od- šel Franc Stanar, ki je vstopil v listnjak ter začel preiskovati ležečega Puhnerja, če ima pri sebi samokres. Pri tem je držal v roki odprt nož. Bil je na Puhnerja jezen, ker mu je poprej med izzivanjem raztrgal suknjo. Ko pa se je Puhner medtem prebuditel ter je z nogo brcnil Stanarja, ga je ta z nožem dregnil v levo nogo pod koleno. Ni vedel niti on, niti ranjeni. Puhner, da je ta rana smrtna, ker je nož pre- rezal žilo odvodnico. Stanar je nato mirno od- šel proti domu, Puhner pa je še naprej smrčal v listnjaku, medtem pa mu je kri odtekala iz žile. Ko je bil že čisto oslabil zaradi prevelike izgube krvi, se je osvestil ter se zavedel ne- varnosti. Splazil se je iz listnjaka, pa ga je nedaleč proč objela smrt ter so ga naslednjega jutra našli mrtvega. Stanar dejanje priznava. Razprava ob času poročila traja.

DANES NEPREKLICNO ZADNJKRAT

V glavni vlogi slavni operni tenorist TITO SCHIPA

Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri

OGNJENA ZEMLJA

(Terre de feu)

KINO UNION, tel. 22-21

Športne vesti

Bsk : Ferenczvaros 1:0 (1:0). V nedeljski šte- vilki našega lista se nam je vrnila zaradi slabe telefonske zveze neljuba pomota. Poročali smo, da je pri tej tekmi zmagal z rezultatom 1:0 budim- peštanski Ferenczvaros. Za tekmo je vladalo v Belgradu velikansko zanimanje in ji je prisostvo- valo okoli 13.000 gledalcev. Zmaga Bska z rezul- tatom 1:0 bo najbrže pretesna, da bi mogel Bsk priti do finalne tekme za mali srednjeevropski pokal. Ferenczvaros bo v Budimpešti pri povra- tilni tekmi gotovo zmagal z višjim rezultatom ka- kor pa je Bsk v Belgradu. Mnogo hrupa in neje- volje pa je pri belgrajskem občinstvu povzročil s svojim sojenjem sodnik Bažant iz Zagreba. Po splošnem mišljenju bi moral proti koncu tekme prisoditi proti Ferenczvarosu enajstmetrovko, ki jo je pa prezl. Bažant se je le s težavo in pod zaščito policije umaknil z igrišča pred razburje- nimi podžigali.

Kolesarsko prvenstvo Hrvaške. V nedeljo je bilo na progi Zagreb—Karlovac—Vukova Gorica in Zagreb. Hrvaški prvenstvo si je z veliko pred- nostjo pred ostalimi dirkači priboril Avgust Prosenik, ki je progo prevozil v 5 urah 18 minutah in 20 sekundah. Drugi je bil Penčev Nikola5:35.30. Tretji Davidovič Drago 5:53.35. Skupno je dirkalo 13 dirkačev-seniorjev.

Pri junijskem prvenstvu je na 60 km dolgi progi nastopilo 30 dirkačev. Zmagal je Horvatič Vlado v času 1:58. Drugi je bil Dudl Mika s časom 2:02. Tretji je Pavlija Jože.

Letošnjega olimpijskega dne ne bo. Pri zadnji seji Jugoslovanskega olimpijskega odbora pod predsedstvom dr. Stevana Hadžija je bilo skle- njeno, da letos ne bo običajnega olimpijskega dne zaradi splošnega težkega položaja. Nadalje so bile

določene podpore, ki jih bo olimpijski odbor po- delil posameznim športnim zvezam. Poedine zveze bodo dobile naslednje podpore: Atletska zveza 5500 din, Plavalna zveza 5000 din, veslaška zveza 5000 din, Smučarska zveza 5000 din; Sokolska zve- za 5000 din, Težkoatletska zveza 4000 din, Sablja- ška zveza 4000 din, Boksarska zveza 4000 din, Drsalna zveza 2500 din, Kajakaši 2000 din. Zen- ska športna zveza din 2000 in Hokejska zveza 1000 din.

SK Ljubljana v Ogulinu. Na praznik in v ne- deljo je ligaška enajstorična SK Ljubljane z dvema tekama gostovala v Ogulinu proti tamkajšnjemu Ogulinskemu športnemu klubu. Ljubljaničani so pri obeh tekmah zmagali in sicer prvi dan s 5:2, dru- gi dan pa z 9:3. Ljubljaničani so z nekaterimi mlaj- šimi igralci predvedli prav lep in koristen nogo- met ter so z lahkoto zmagali.

Kvalifikacijske tekme za vstop v srbsko ligo. Pri povračilni tekmi SK Krajišnika (Banja Luka) proti SK Hajduku (Sarajevo) v Sarajevu so zma- gali domaćini z rezultatom 9:2 in si tako zagoto- vili nadaljnje sodelovanje. V Čačku je domači SK Jedinost nastopil proti Skopljanskemu športnemu klubu. Igra je ostala neodločena 0:0. Zaradi prve visoke zmage pa se je za nadaljnje kvalifikacijske tekme kvalificiral Skopljanski športni klub.

Tekme za donavski pokal. Tri nedeljske tek- me v konkurenci za donavski pokal so prinesle naslednje izide: Vojvodina (Zak) Slavija (Osijek) 1:0, Vojvodina : Bačka 4:1 in Zak (Subotica) : Slavija (Osijek) 3:0. Tabela tega nogometnega turnirja je sedaj taka-le:

Vojvodina	6	5	0	14:6	10	(2)
ZAK	6	3	4	3:4	7	(3)
Slavija	7	2	1	4:9	5	(9)
Bata	3	0	1	2:6	1	(5)
Bačka	3	0	1	2:10	1	(5)

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Baromet- sko stanje	Tempe- ratura v C°	Naj- večja najte- žna vredn. v g.	Vredn. v g. Oblakovitost od 1-10	Veter amer. (jakost)	Pada- vine	
						m/m	vrsta
Ljubljana	761.4	23.0	13.4	89	4 SW,	1.2	dež
Maribor	759.9	21.0	14.0	70	3 SW,	0.1	dež
Zagreb	759.6	25.0	12.0	10	10 N ₂	—	—
Belgrad	757.7	25.0	16.0	80	6 NW ₂	—	—
Sarajevo	759.1	24.0	11.0	90	10 0	1.0	dež
Vis	758.9	25.0	17.0	70	5 WNW ₃	—	—
Split	758.6	27.0	19.0	50	7 0	—	—
Kumbar	756.8	25.0	16.0	80	6 SW,	—	—
Rab	759.4	23.0	14.0	70	5 NNE ₄	—	—
Dubrovnik	755.6	26.0	15.0	70	6 ENE,	—	—

Vrem. napoved: Nobenih bistvenih spre- memb sedanjega vremena.

Koledar

Danes, torek, 2. julija: Marijino obisk.

Sreda, 3. julija: Bernardin.

Obvestila

Dobrna je stopila s polnim obratom v glavno sezono. Otvoril jo je prvovrsten orke- ster z odličnimi godbeniki, profesorji in absol- venti ljubljanskega konservatorija.

Trisobno stanovanje s kabineto,

kopalnico in kuhinjo v prvem nadstropju, suho, zračno in sončno, oddam mirni stranki. Jernej Kopač, Celovška c. 14-11. (Svečarna »Pax«.)

Združenje kinematografskih podjetnikov drav- ske banovine v Ljubljani vabi na redno skup- ščino. Z ozirom na okolnosti, da se je morala 5. redna skupščina, določena za 5. junij, zaradi ne- predvidenih zaprek preložiti, bo zdaj ta 5. redna skupščina dne 11. julija t. l. ob 9 dopoldne v »Rož- cah« restavracije »Union« v Ljubljani z naslednjim dnevnim redom: 1. otvoritev in določitev zapisni- karja ter dveh overovalcev; 2. čitanje zapisnika zadnje redne skupščine; 3. poročilo predsednika; 4. poročilo tajnika; 5. poročilo blagajnika; 6. poro- čilo nadzornega odbora (mora biti pismeno čl. 36); 7. sklepanje o razrešnici; 8. dopolnilne volitve; 9. določitev članarine in vpisnine za leto 1940; 10. proračunsko poročilo dohodkov in izdatkov za leto 1940; 11. sprememba pravil čl. 3 in čl. 12; 12. sklepanje glede Zveze; 13. pritožba kina Šmart-inski dom zoper predpisano kazen; 14. določitev roka za ukinitev dvojne filmske sporeda v Mostah in na Kodeljevem na osnovi tozadnega sklepa 3. redne skupščine; 15. samostojni predlogi; 16. slučajnosti. — Ako ne bo ob zgoraj določenem času prisotnih na skupščini vsaj eno tretjino član- nov, bo skupščina v smislu čl. 16. pravil eno uro kasneje, ne glede na število prisotnih članov. Člane opozarjamo, da morajo v smislu čl. 14. naših pravil vršiti svoje pravice na skupščini osebno in jih ne morejo vršiti po pooblaščenih. — Prosimo vse člane, da se skupščine zanesljivo udeležijo!

V Moravčah bo tujsko-prometni tečaj. Po predlogu Tujskoprometne zveze v Ljublja- ni, ki rada podpira stremeljenja lokalnih tujsko- prometnih činiteljev, bo priredila kr. banska uprava v sredo dne 3. julija tujskoprometni tečaj v Moravčah. Tečaj se začne jutraj ob 8 ter traja razen malega opoldanskega odmora ves dan do 6 zvečer. Na tečaju bo vrsta pred- avateljev seznanila poslušalce z osnovnimi poj- mi turizma, z delom potovalnih pisarn in orga- nizacijo turizma, s serviranjem, urejevanjem hitov in okolico hitov, s higijeno na deželi ter z gostinskimi kletarstvom. Prav gotovo bo pri- vabil ta tečaj veliko število poslušalcev iz bližine in daljine okolice Moravč, saj je ta te- čaj prvi v tem okolišju ter je malo verjetno, da bi se mogel v kratkem vršiti v bližini nov- tečaj. Na tečaj naj pridejo zlasti vsi oni, ki so v kakršnemkoli stiku s tujskim prometom ter s tuji, saj jim bo dala obravnavana snov veliko pobude za daljnje uspešno delo. Podro- bi podatki se dobe pri Tujskoprometnem dru- štvu v Moravčah ali pa Tujskoprometni zvezi v Ljubljani.

MARKACIJE IN GORSKA POTA

Pred nekaj dnevi smo objavili poročilo, kako posamezne podružnice Slovenskega planinsk- dr- štvja skrbje za popravo markacij in gorskih poti po naših gorah. Temu poročilu dodajamo še naslednje:

Podružnica SPD v Prevaljah je na Strojni (1054 metrov) pri Janežu uredila planinsko zavetišče s štirimi posteljami. Stroja je ena najlepših razgled- nih točk v okolišu prevaljske podružnice.

Na Ljubniku bo podružnica SPD v Škofji Loki gradila razgledno teraso, vrh bo s tem še lepši in privlačnejši.

Na najvišjem vrhu Zasavja, na Kumu (1219 m) je Trboveljska podružnica SPD prevzela planinsko zavetišče, treba bo še mnogo denarja, da bo ta, sedaj zasilna postojanka, primerno urejena.

Podružnica SPD v Srednji vasi je oskrbovala dve zavetišči, in sicer na Uskovnici in na Konjšci, ki sta bili v prvi vrsti namenjeni mladim plan- incem.

Na Boču snujeta novo planinsko postojanko podružnici SPD v Rogški Slatini in Poljanah, ki sta izdelali načrte za nov planinski dom, zemljišče je pripravljeno, denarna sredstva so zbrana, ven- dar ne more priti do realizacije načrta, ker so med navedenima podružnicama spori. V korist planinstva bi bilo, da se nesoglasja čim prej od- stranijo in da se čim prej pristopi k gradnji nove planinske koče. Ako se podružnici ne bi mogle sporazumeti, naj bi zadevo uredil Glavni odbor Slov. plan. društva.

Pod Storžičem je pogorela koča, podružnica SPD v Trzinu je kupila zemljišče, da postavi novo planinsko zavetišče v tem delu naših planin.

Nad Laškim na Šmohorju bo letos postavljena nova planinska koča, ki jo gradi podružnica SPD v Zidanem mostu. V Dom na Lisci bo vpeljana elek- trična razsvetljava.

Podružnica SPD v Dravogradu ima kupljeno zemljišče za planinsko kočo na Košenjaku, ki jo bo postavila, čim bodo nastopile stalnejše razmere ob naši severni meji.

Pri Senjorjemem domu je Mariborska podru- žnica SPD pridobila 11 ha sveta, in sicer po za- konu o likvidaciji agrarne reforme.

V Angliji požre vojna vsak dan skoraj dve milijardi

Številke, ki kažejo, kako resno so začeli Angleži misliti na svojo bodočo usodo

Poleg vseh neereč, ki jih prinaša vsaka vojna, ne samo sedanja, je tudi dejstvo, da vojskovanje samo požre ogromne milijone in milijarde. To je danes vsakomur jasno, saj velikanske zaloge municije, ki jo izbruha topovi, strojnice in drugo morilno orožje na krvavih poljanah, vendar nekaj stenejo. Za vse to je treba mnogo, mnogo denarja, čeprav služi le človeškemu poginu. Državni proračuni najlepše kažejo, v kakšen namen morajo ljudje ne samo v tistih državah, ki so danes v vojni, pač pa tudi v drugih, kjer vojne še ni, pa utegne vsak trenutek izbruhniti, ljudje žrtvovati največ denarja. Tako je Velika Britanija pred nekaj dnevi

objavila število svojega državnega proračuna, iz katerega se lepo vidi, koliko v tej državi žrtvujejo za vojno. Račun pokaže, da Anglijo stane vojna vsak dan, 7.720.000 funtov sterlingov, kar je v našem denarju prav malo manj kot dve milijardi dinarjev. Iz proračuna Velike Britanije se dalje tudi vidi, da so znašali v zadnjih treh mesecih dohodki 188 milijonov funtov sterlingov ali za 44 milijonov več kot lani, leto v tem razdobju, dočim so izdatki znašali 694 milijonov funtov sterlingov, ali 413 milijonov več kot lani v istem času.

To je pač najvernejša slika, kakšno blagostanje in srečo prinaša človeštvu vojna.

Angleži ne se z otroci selijo iz K. tajske

Začela se je selitev žensk in otrok iz Hongkonga. Več sto družin angleških častnikov in družine mornarjev se odpotujejo v Manillo. Skupno so izselili 4500 angleških žensk in otrok. Ker so oblasti v Hongkongu izjavile, da se je že itak napeti položaj poostrel, je ameriški generalni konzul opozoril ameriške državljane na nevarnost in je ukazal izselitev. Ameriška ladja »President Coolidge«, ki je bila večeraj poklicana z morja, naj se vrne v pristanišče, bo prevzela ameriške žene in otroke. Dve ameriški vojni ladji, ki sta v pristanišču v Hongkongu, sta dobili ukaz, naj podpirata to akcijo. Predsednik japonske veleposlaništva v Hongkongu je izjavil, naj Japonci dozdaj še ostanejo v mestu, ker je japonska mnenja, da še ni nobenega povoda za izselitev iz mesta.

Zlato na Švedskem

Iz Stockholma, glavnega mesta Švedske, poročajo, da so 4 kamnoseki odkrili veliko zlato žilo v skalovju med Kronbergom in Jönköpingom ob švedski meji. Ti štirje kamnoseki so obiskovali kamne za napravo novih cest, ki jih grade tudi na Švedskem. Ko so tako obiskovali kamne, so zapazili v njih zlate žile. Takoj so o tem poročali naprej, na kar so prišle uradne komisije. Te so dognale, da je v tem skalovju zlata žila toliko močna, da na vsako tono kamna da 34 gramov zlata. Niso pa še našli prave zlate žile, ki sijo, da je kakih 200 m stran od kraja, kjer so najprej našli zlato. V tem kamenu je tudi baker in svinec.

Zgodovina kolesa

Poleg modernih motornih koles, ki drvijo nad 100 km na uro, se nam zdi navadno kolo kar nekam zastarelo in nepraktično. Kljub dejstvu, da se vsa druga prometna sredstva iz dneva v dan izpopolnjujejo, pa je ostalo kolo še danes, posebno pri mladini, zelo priljubljeno.

Ni točno znano, kdo je prvi poskušal izdelati vozilo na dveh kolesih in to tako, da bi bili kolesi postavljeni drug za drugim, znano pa je, da so uporabljali ljudje že v najstarejših časih vozila z enim kolesom. Razumljivo, da takih »monociklistov« človek ni srečeval po cestah na vsak korak, kakor danes kolesarje, bili pa so nekateri takšni veščaki, ki so znali obdržati ravnotežje na enem kolesu in premeril na njem tudi večje razdalje.

Stari kronisti trdijo, da so bili med Rimljani na cirkuskih prireditvah ljudje, ki so se znali voziti na enem kolesu navkreber.

Pred pet sto leti pa je poskrbel za presenečenje v svetu neki Marcus Peterson, ki se je pokazal ljudem na velikem kolesu, katerega je pogonjal s pedalom, zadaj pa je bilo pritrjeno še eno, mnogo manjše kolo. To je bil vsekakor že pravi »bicikl«, ki ga pa moremo danes obdovajati samo še po muzejih ali pa na kakšni kolesarski svečanosti v Nemčiji in Švici.

Pred tem kolesom so že nekateri poizkusili napraviti podobno prevozno sredstvo, vendar pa, kakor se vidi, brezuspešno. 1693. leta je mehanik Dekano izdelal svojevrstno kolo iz lesa, ki pa se je premikalo na podoben način kakor današnja »trojina«; z upiranjem nog na tla. Tako kolo je bilo zelo nepraktično in z njim ni bilo moči voziti.

Pozneje se je ta »bedasti stroj« izpopolnjeval in to v teku preteklega stoletja do tolike mere, da ga je bilo možno tudi praktično uporabiti. Današnja kolesa se izpopolnjujejo edino v tem, da imajo za pogonsko sredstvo motor, vendar bodo ostala tudi za naprej v uporabi kot prevozno in športno sredstvo.

Pri nas so kolesa silno priljubljena in jih lahko smatramo za nekako ljudsko vozilo. Še bolj razširjena so n. pr. na Holanskem in Danskem.

Oče. — Orožnik pride po nekega kmeta. V hiši najde samo štiriletnega Pepčka. Pepček mu pove, da so vsi na polju. »Oče so šli z oslom na pašo.« pristavi fantek. »saj ju boste takoj našli. Ti-eti, ki ima klobuk, so oče.«

Radio

Program radio Ljubljana

Torek, 2. julija: 7.00 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12.00 Po daljnih deželah (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13.00 Napovedi, — 13.02 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14.00 Poročila — 19.00 Napovedi, poročila — 19.20 Nac ura — 19.40 Objave — 20.00 Deset minut zabave — 20.10 Alkoholizem in vzgoja (g. dr. Stanko Gogala) — 20.30 Šramel »Štirje fantje« — 21.15 Vesel sporred Radijskega orkestra — 22.00 Napovedi, poročila — 22.15 Samospevi gđe. Mire Bašičeve, pri klavirju g. prof. Marijan Lipovšek

Drugi programi

Torek, 2. julija: Belgrad: 19.40 Komorni konc. — Zagreb: 21. Ork. konc. — Bratislava: 22.15 Zabavni konc. — Praga: 23. Konc. češke gl. — Sofija: 21.30 Lahka gl. — Budimpešta: 20.15 Ork. in pevski konc. — Bukarešta: 21.30 Komorni konc. — Stockholm-Hörby: 22.15 Smetanova opera: »Prodana nevesta« — Rim-Bari: 21. Dionizetijeva opera: »Ljubavni napoj« — Sottens: 20.30 Veseloigra: »Julija«.

Zanim'vi svet na kratko

Blizu otoka Irapu na Daljnem Vzhodu se je prevrnil motorni čoln in je padlo v morje 70 oseb. Rešili so 30 ljudi.

Včeraj je Švedsko zajel val nenavadne vročine. Po nekaterih krajih Švedske pa so besnele nevihte. V Kalmarskem prelivu je utonilo osem ljudi.

Predsednik Roosevelt je podpisal zakon, s katerim pride 3 in pol milijona tujcev v Združenih državah pod policijsko nadzorstvo in bodo prisiljeni oddati prstne odtise.

V Rim je prispel sanitetni vlak s prvimi italijanskimi ranjenci z zahodnega bojišča.

Sporočajo, da je izgotovljen načrt za razširitev arzenalov v Indiji, kar bo veljalo pet milijonov 250 tisoč funtov sterlingov. Arzenale bodo razširili in modernizirali, da bi mogli v njih izdelovati strelivo zadnjih modelov. V službo so vzeli tudi veliko število domačih inženirjev, katere so poslali v Anglijo, da se bodo privadili najnovejšim metodam za proizvodnjo streliva.

V severnem Brabantu v Holandiji so se začela dela za ureditev zemljišč, ki so trpela zaradi zadnjih vojaških operacij. V imenovanih krajih je zaposlenih 11.000 delavcev, povprečni takšnih, ki so bili do zdaj brezposelni.

Življenje v zasedenem Parizu

Mestne zastavljavnice v Parizu so bile večeraj zopet odprte. Vendar ne sprejemajo novih stvari v zasedbo, temveč vračajo samo proti vrnitvi posojila zastavljene stvari.

Pariške banke bodo v toku prihodnjih dni ponovno odprte. Vendar se bodo zaradi majhnega števila uradnikov vršile transakcije v omejenem obsegu. Banke ne bodo kupovale in prodajale vrednostnih papirjev ter za zdaj tudi ne bodo izplačevale obresti na te papirje. Vendar bodo banke sprejemale vsa vplačila na svobodne račune.

Pariška občinska uprava je sklenila od 5. julija dalje prevzeti izplačevanje plač in pokojnin, ki jih je v normalnih časih izplačevala država in to potom predujmov. Tekoče materialne izdatke in podpore bo občina izplačevala ob določenih terminih.

»Journal« objavlja podrobnosti o sedanjem življenju v Parizu. V članku med drugim pravi, da so odprte še tudi številne trgovine. Red vzdržujejo francoski in nemški policisti. Gotovo število beguncev se je vrnilo v Pariz.

v vojno zaradi evropskih dogodkov, ali ne? Naj odgovore na to vprašanje podatki, ki jih je Gallupova ustanova zbrala lansko leto in letos v prvih mesecih: Lanskega junija je bilo za Roosevelta le 57 odstotkov ljudi v Ameriki, letos januarja 78, maja po 84 odstotkov. Iz teh števil — seveda še jim je treba pripisovati vso verodostojnost — se vidi, da imajo v Združenih državah Roosevelta vedno raje in je javnost vedno bolj za to, da bi on tudi še tretjič tekmoval s svojimi protikandidati pri volitvah za novega ameriškega predsednika. On sam pa pravi, da bi se potoeval še tretjič za predsedniško mesto samo v tem primeru, če bi se bilo bati, da bi bil izvoljen nevarni republikanec Weelkie.

V Ameriki imajo Roosevelta vedno raje

Sam pa pravi, da se bo potegoval še tretjič za predsedniško mesto le, če bi obstojala nevarnost, da bi zmagal republikanec

Dr. Gallupova ustanova za ugotavljanje javnega mnenja v Ameriki ima vedno dovolj posla, in zdi se, da uživa tudi vedno več zaupanja v javnosti, vsaj v ameriški. Vselej, kadar se pojavlja kakšno vprašanje, ki mu še tudi še tako veliki politični preroki ne vedo zanesljivega odgovora, nastopa ta slovitá ustanova in ugotavlja, kako javnost v splošnem misli o določenem vprašanju.

Brez dvoma danes ni malo ljudi v Ameriki pa tudi drugod po svetu ne, ki bi radi vedeli z vso zanesljivostjo, ali bo sedanjí predsednik Združenih ameriških držav tudi še tretjič kandidiral pri volitvah, ali ne. In kdo naj pove, kakšno je splošno mnenje v ameriški javnosti o tem vprašanju, ki je gotovo vse prej kot brezpomembno? Kdo drugi kot Gallupova ustanova. Kdo naj vnaprej pove svetu, ali je večina ljudstva za to, da Roosevelt kandidira še tretjič, ali pa da je bolje, če to mesto že enkrat prepusti enemu tistih, ki bi bili tako zelo radi na sedanjem Rooseveltovem mestu? Spet Gallup.

Zdaj ko je to vprašanje kandidature za predsednika Združenih držav že tako zelo stopilo v ospredje, je dr. Gallupova ustanova tudi res povedala, kako v ameriški javnosti ljudje na splošno mislijo o tem. Tokrat je omenjena ustanova vprašala za mnenje samo pristaje demokratske stranke, kaj mislijo o Rooseveltovi tretji kandidaturi. Izid glasovanja je bil za Roosevelta od sila ugoden, seveda ugoden v tem primeru, če bi bil on tudi sam rad še tretjič izvoljen za predsednika. 92 odstotkov tistih, ki so Gallupovi ustanovi povedali svoje mnenje, se je izreklo odločno za to, naj bo Roosevelt še tretjič izvoljen za predsednika. USA.

Tako ameriška demokratska javnost misli o Rooseveltu zdaj, ko se odigrava na vsueto tako važni dogodki, dogodki, na katere mora tudi Amerika gledati z vso zaskrbljenostjo, da jih bo znala vsaj zase pravilno in zadovoljivo rešiti. Kako pa so ameriški demokrati mislili prej, dokler se še ni načeljeno vprašanje, ali bo morala tudi Amerika

S prijateljem, nižjim častnikom in petimi vojaki sem zlezl v šotor. Jedli smo kamenit prepečenec in mrzlo govedino, ki smo jo iz škatle rezali z bodalom.

Eno mojih kuhanih jajec se mi je v žepu strlo. Na tej višini ne moreš jajce prav trdo skuhati, ker voda vre pri nižji toplini. Ostalo jajce in košček sira sem pa delil z nižjim častnikom.

Potem smo očistili tla kamena, se zavili v odeje in plašče ter legli spat, ne da bi bili slekli obleko in sezuli čevlje.

Veliko vojakov je bilo zelo izčrpanih. Uniforme so se jim bile nasesale potu in so bile trde od blata. Ostro kamenje jim je raztrgalo podplate. Videl sem nekatere, ki so si bili ovili noge s kosi odej, med njimi se je kazala posušena kri.

Predem smo zaspali, smo slišali zoprno lajanje in zavijanje hijen in šakalov, ki je v tem kraju navadno.

Ob zori nas je prebudila trobenta. Sto osemdeset mož je zlezlo na dan, naglo podrla tabor in okoli šestih krenilo brez jedi in brez kave na pot. Opoldne nisem mogel več vzdržati z njimi. Pot ni bila drugega kakor gorska steza za mezge, vedno strmo navzgor ali navzdol. Tu pa tam je bila pot preozka za obložene mezge in vojaki so morali razložiti zavoje, peljati mezge skozi ožine, prenesti breme in ga spet naložiti.

Legel sem pod trn, kompanija pa je korakala dalje. Tri ali štirikrat sem poskusil, da bi šel sam dalje. Nisem videl nobenih čet in zmučilo me je. Ko sem hotel spet iti naprej, nisem mogel vstati. To me je prestrašilo, zakaj bal sem se, da bi zaspal in da bi me v spanju napadli jastrebi. Italijanski vojaki so imeli navodilo leči na obraz in pokriti glavo z rokami, če so od utrujenosti padli iz vrste ali bili ranjeni, ker jastrebi živim ljudem, ki spe ali pa ki si ranjeni ne morejo pomagati, baje kljuječo oči.

Voda mi je bila tako pošla, da sem samo zdaj pa zdaj popil požirek, katerega sem minute držal v ustih, preden sem ga po kapljah požrl.

Pod trnom sem prebil kaj žalostno uro in sem večkrat poskusil stopiti na noge.

Nazadnje se je prikazal oddelek vojakov. Poveljnik, poročnik Bacari Edoardo iz štiriindvajsete zvezne kompanije, je ustavil vojaše in stopil k meni. Ko je zvedel, da sem ameriški dopisnik, je bil izredno priazen. Dal mi je pošten požirek konjaka in mrzle kave, rekel pa je,

da nima nič za pod zob. Nujno mi je svetoval, naj se pridružim njegovemu oddelku in je naložil mojo prtljago na svojega mežga, ki je bil že težko obložen.

Njegova navzočnost in pa konjak sta me toliko poživila, da sem lahko stal in hodil. Noge sem imel tako ožuljene, da je bil vsak korak muka. Korakali smo vse popoldne in malo pred večerom prišli v okolico Adu. Mesto so Italijani zavzeli ob desetih dopoldne. Na gorah, ki obdajajo kotlino Adu, je mrgolelo italijanskih čet.

Glavni stan generala Maravigne, poveljnika armadne skupine, je bil nekaj milj iz Adu v podrtim italijanskem konzulatu. Šel sem tja, da bi obiskal generala.

Moja navzočnost mu je bila jasno neprijetna. Odrezano mi je dejal, da nocoj ne morem v Adu, oni pa nimajo zame niti hrane niti odej. Rekel je, da sem sploh prvi dopisnik, ki je prišel do Adu. Videl je, da se bom od utrujenja skoraj zgrudil in je nazadnje menil, da bi lahko prenočeval v poslopju za konzulat, katero mi je pokazal.

Padel sem na slamnico in zaspal, ne da bi jedel ali se slekel. Nisem se upal sezuti, ker sem vedel, da ne bom čevljev več spravil na noge.

Naslednje jutro, ko še vedno nisem nič jedel, sem šel h generalu Villu Santu, poveljniku gavinanske divizije, ki je bila zasedla Adu. Sporočil mi je, da ravno misli uradno prevzeti mesto. Lahko grem zraven, on pa mi je poskrbel konja.

Z generalom in njegovim štabom sem jezdil v mesto, o katerem sem pričakoval, da ga bom videl v razvalinah. Na začudenje pa v treh urah jeze nisem našel nič sledov o bombardiranju. Villa Santa je dejal, da so bombe vrgli izven mesta, da bi prestrašili prebivalstvo.

Adu, eno glavnih mest v Abesiniji, je sestajalo samo iz nekaj sto orolov predmetov, zidanih iz ilovice, umazanih koč, morda je dvajset poslopij imelo strehe iz valovite pločevine. Razen tega je bila še koptska cerkev in tako imenovana »palaca« rasa Sejuma na enem od obeh hrbtov, na katerih je ležalo mesto. Bilo je nekaj ducatov evkaliptov, ozke, zavite ceste in okrog dela mesta zid iz ilovice in kamena. Večji del prebivalcev je pobegnil, ko so padle prve bombe.

Ko smo jezdili navkreber po strmih, kamenitih cestah, so se prebivalci s čeli podložno sklanjali do tal. Jezdili smo do koptske cerkve, okroglega, neznatnega, s pločevino pokritega poslopja na obzidanem dvorišču.

(Nadaljevanje prih.)

Dal mi je ves ostanek najinih zalog: dve kuhani jajci in košček sira, velik za tri znanke ter svojo dvolitersko vojaško steklenico, oblečeno s kožuho.

Razdaljo do Adu se cenili na štirideset do sedemdeset kilometrov. Vročine je bilo dvainštirideset stopinj Celzija v senci. Zvil sem površnik in plašč ter jo sam mahnil proti Adu.

Vse popoldne sem romal po neverjetno vegastih poteh, ki so se vile navzgor in navzdol in sem prebrel sedem rek. Malostevilne samotne koč domačinov ob poti so bile zapuščene. Pogosto sem korakal čisto sam, včasih pa so me prehiteli oddelki Gavinanske divizije. Čeprav so vojaki nosili trikrat ali štirikrat toliko teže kakor jaz, nisem mogel ostati vstric z njimi.

Proti večeru sem prišel do trinosemdesete kompanije te divizije in našel nižjega častnika, ki je govoril francosko. Ta me je seznanil s svojim stotnikom, ki mi je resno svetoval, naj ostanem pri njih. Dejal je:

»Bilo bi zelo nevarno, če bi ponoči korakali dalje. Med tod in Adu streljajo. Zaradi divjih živali ne boste mogli zunaj sami spati. V temi bi lahko izgubili pot.«

Pridružil sem se torej njegovemu oddelku in ob mraku smo se utaborili. Postavili so straže po okoliških gričih ter naglo naredili majhne šotore. Niso pa nič zakurili in nič gorkega skuhati.